નાટકનાં પાત્રો.

પુરૂષ પાત્રો.

તાને અવધ .... અવધ દેશનો શહેનશાહ.
.... પોતાના માલિક બાકરનું ખૂન કરીને સલ્તનત પચાવી બેઠેલો પટનાનો નવાબ.
રિશ .... બનાવટી નવાબના પ્રપંચી સાથી.
સલીમ .... પટનાના હકદાર માલિક બાકરનો નાનો બેટો, બાપના ખૂનની ખબર ન હોવાથી નવાબનો થઈ રહેલો વફાદાર ખજાનચી અને મામુનાનો ભરથાર.
.... સાચા નવાબનો વડો દીકરો યાસીન બિન બાકર તે પોતાના બાપના ખૂનનું વેર લેવાને થએલો ડાકૂઓનો સરદાર.
ર........... ...... પટનાના મર્હુમ સાચા નવાબનો નિમક હલાલ નોકર.
.... અકબરનો દીકરો. ચમેલીનો આશક.
રામખાં .... પટનાનો માજી વજીર. બનાવટી નવાબનો સસરો.
દ .... બહેરામખાનો દીકરો. અકબરીનો આશક.
હાબિયાં તર બાજ .... કલકત્તાનો એક મુફલિસ બોલીદરાજ પંચી કુલસુમનો જૂનો આશક.
.... બહેરામખાનો ડરપોક નોકર.
ડક્ટર ગુલામ જીલાની: ... બાંકીપૂરનો રહેવાસી બંદન સરજ્યન.
મ ર .... પટનાના ફરેબી નવાબનો

સ્ત્રી પાત્રો.

બેગમ........ .... પટનાના ફરેબી નવાબની રાણી. બહેરામ ખાની છોકરી.

ખુરશીદલકા.... .. .. પટનાના સાચા નવાબની શાહજાદી પાછળથી નસીરની પરણેતર.

માગના. .... શરીફની નોકરી અને સલીમની આરત.

ચમેલી ... . શરીફના પિતરાઈની છોકરી, પાછળથી અકબરના પુત્ર અફઝલની મોહક

ડાલી .... એક ભલી દાની

કુલસુમ . . બહેરામખાની વિધવા બહેન. પાછળથી મિયાની નિઝામની આરત

અકબરી .... ડાકટર ગુલામ જીલાનીની છોકરી અને હમીદની માશૂક

અરબન.... . ... ડાકટર ગુલામ જીલાનીની બીબી અને અકબરીની મા

દાસીઓ, સહેલીઓ નાચનારીઓ વગેરે.

બનામે ખુદા.

પાછલો જમાનો.

આજથી સાઠ સીત્તેર વર્ષ પહેલાની વાત છે, કે જ્યારે અંગ્રેજોનું રાજ્ય હતું-ખરૂં, પણ તે વેપારીનાં રાજ્યને નામે ઓળખાતું હતું. સાર એટલોજ કે મહારાણી વિકટોરીયાના ઢંઢેરા કરતા થોડાંક વર્ષ પહેલાનો બનાવ તે આપણા નાટકનો પ્લોટ છે. તે વખતે બાકર નામના એક બહાદર સિપાહસાલારને, કેટલીક લડાઇઓમા ફતેહ મેળવી સલ્તનતની સેવા બજાવવા માટે, અવધના સુલ્તાન તરફથી પટનાની જાગીર ઇનામ તરીકે આપવામાં આવી હતી.

જયારે બાકર સિપાહસાલાર પોતાના બાકર શરીફ, આરિફ અને કુમ, નામના ચાર ગુલામો તથા અકબર નામના વૃદ્ધ વફાદાર નોકર કે જેની સાથે તેનો અજીજ નામનો બાળક બેટો પણ હતો અને યાસીન તથા સલીમ નામના પોતાના બે બેટાઓ અને ખુર્શીદ નામની એક બેટીને સાથે લઇ પોતાને ઇનામ મળેલી જાગીરનો કબજો લેવા પટના તરફ જતો હતો. માર્ગમા ખધા અને ભુખ્યા ગુલામ બાકરની પોતાના માલિકનો હમનામ હોવાથી દાનત ફરી. તેણે શરીફ, આરિફ, તથા કુમને પોતાના પક્ષમાં મેળવી લીધા. અને પોતાના નોકરો ઉપર વિશ્વાસ રાખી, ભયાનક જંગલમાં છાવણી નાખી ઉંઘમાં પડેલા પોતાના શેઠનું ખૂન કરી ઇનામી પરવાનો ચોરી લીધો. પરંતુ તેઓની ખુનામરકી એટલેથીજ અટકી નહીં તેઓએ જાણ્યું કે સલીમ અને ખુર્શીદ તો બાળક છે પણ યાસીન કંઇ બાળક નથી તેમજ વફાદાર નોકર અકબર પણ આ હરામનો માલ સહેલાઇથી પચવા દેય તેમ નથી તેથી યાસીનને જખ્મી કરી, મરી ગએલો જાણી, એક કુવામાં ફેંકી દીધો અને અકબરને ઠાર કરવા તેના તંબુમા પેઠા, પણ પોતાના શેઠનાં ખૂનની ગરબડથી જાગી ઉઠેલો અકબર પોતાના બાળક બેટા અજીજને લઇ પહેલેથીજ છટકી ગયો હતો. તેથી તેઓ નિરાશ થઇ પાછા ફર્યા અને બીજે દિવસે સલીમ અને ખુર્શીદને સાથે લઇ પટના તરફ રવાના થયા. અને શાહી પરવાનાના બળથી બાકર ગુલામ પટનાનો નવાબ બાકર બન્યો. માજી

વજીર બહેરામખાને બદલે કપટી ગુલામ શરીફ પટનાનો વજીર થયો. ખરા હકદાર બાકરનાં બચ્ચાંઓ સલીમ અને ખુર્શીદ નવાબના કોઈ દોસ્તનાં બચ્ચાં તરીકે રાજમહેલમાંજ પળાવા લાગ્યાં.

નિમકહરામ ગુલામોના હાથમાંથી છટકી જવા પામેલા વફાદાર નોકર અકબરે તેઓના જવા પછી દફનાવવાના ઇરાદાથી યાસીનને કુવામાંથી બાહર કાઢયો, તો તેણે જાણ્યું કે તે હજી જીવતો છે, તેથી દવા કરી તેને સારો કર્યો. આ બનાવ બનવા પછી થોડાજ વખતમાં બાકરને ઇનામી જાગીર આપનાર અવધનો સુલતાન મરણ પામ્યો અને તેને બદલે તેનો પુત્ર ગાદીએ બેઠો એટલે યાસીનની તે તરફની ઇન્સાફ મેળવવાની આશા પડી ભાગી તેથી યાસીન માણસો એકઠાં કરી પટનાન નવાબ સામે બહારવટું ખેડે છે. પટનાના નવાબને છેતરવા માટે યાસીને પોતાનું ખરૂં નામ બદલી હીંદવાણી નામ નાહરસિંહ રાખ્યું છે.

ખરા હકદાર નવાબ બાકરનું ખૂન થયાને બાર વર્ષ થઇ ગયાં છે. તેનો બેટો સલીમ પણ હવે ઉમ્મર લાયક થયો છે કે જેને બનાવટી નવાબ ગુલામ બાકરે શરીફની બેટી મામુનાની સાથે પરણાવી ચાલાકી જોઇ પોતાનો ખજાન્ચી બનાવ્યો છે. પોતાના ગુણોથી સલીમ પ્રજાનો તાજ વિનાનો રાજા બની રહ્યો છે. જેને આજ દિવસ સુધી છોકરીનાં લાડથી ઉછેરી છે તે ખુર્શીદ પણ હવે જુવાનીમાં આવતાં ગુલામ બાકર તેનું રૂપ જોઇ ઘેલો બન્યો છે. પરંતુ તેને બાપ તરીકે ચાહતી ખુર્શીદ તેના તે ભાવ માટે ધિક્કારે છે.

આ પ્રમાણે એક તરફથી ખુર્શીદનો ઇન્કાર, બીજી તરફથી લુટારા નાહરનો ડર, પ્રજાનો પોતા તરફ ધિક્કાર અને સલીમ ઉપરનો પ્યાર વગેરેથી છંછેડાએલા "જહેરીસાંપ" બાકરનો રાજ્યકાળ તે આપણું નાટકની શરૂઆતનો વખત છે.

નાટકનો ટુંકસાર.

ઇશ્વર સ્તુતિ.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૧.

પોતાના બાપનું વેર વાળવાના કસમ ખાતો નાહર એક પર્વતની ગુફામાં ઉભો રહેલો દેખાય છે, કે જે હવે એક બળવાન લુટારા તરીકે

પ્રખ્યાત થયો છે. તે પોતાના બાપની નોકરીના કસમ ખઈ નવાબની હીલચાલ તપાસવા પટના તરફ જાય છે.

. . .

અંક પહેલો પ્રવેશ ૨.

પટનાનો થઈ પડેલો નવાબ બાકર તથા તેના મળતીઆઓ શરીફ, આરિફ અને કૈયુમ પ્રજામાં પ્રિય થઈ પડેલા ખજાનચી સલીમને ઘાટ ઘડવાનો તથા નાદરને વાએ કરવાની અને ખુર્શીદને આડે રસ્તે ઉતારવાની મસલત કરતા દેખાય છે. નાદર નદી માર્ગે ચુપકીદીથી દાખલ થઈ તેમની મસલત સાંભળે છે. કેટલાક મસલત કરી તેઓ ચાલ્યા જાય છે. ત્યારપછી ખુર્શીદ સાથે તેને ફુસલાવવા નવાબે નીમેલી બે દાસીઓ આવે છે. તેઓની વાતોથી કાયર થઈ ખુર્શીદ ચાલી જાય છે જેથી દાસીઓ પણ નીરાશ થઈ ચાલી જાય છે. દાસીઓના જવા બાદ ખુર્શીદને ધીરજ દેતી બેગમ પ્રવેશ કરતી દેખાય છે. બેગમ ખુર્શીદને ધીરજ આપી ગુપ્ત રીતે પોતાને પીયર મોકલી આપવા કહે છે અને ખુર્શીદને ત્યાંજ રહેવા દઈ તેનો બંદોબસ્ત કરવા જાય છે તેટલામાં નવાબ દાખલ થઈ પોતાની પાપી માગણી કરી નીચ લાલચો બતાવે છે. પવિત્ર ખુર્શીદ તેને ધિક્કારી ખુદાનો ખોફ કરવા કહે છે હવસથી ઘેલો થએલો નવાબ 'ખુદા એ બે, દાલ, અલિફની જોડણી શિવાય બીજું કંઈ નથી' એવો નીચ જવાબ આપે છે. અંતે ખુર્શીદના જવાબોથી છંછેડાએલો નવાબ તેના ઉપર જબરદસ્તી કરવા જાય છે. એટલામાં બેગમ આવી પહોંચે છે, અને ખુર્શીદને પોતાના ઓરડામાં મોકલી આપે છે. નિરાશાથી ફફડતો નવાબ બેગમ ઉપર ચીઢાઈ ચાલ્યો જાય છે.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૩.

બર્દવાનના સિવિલ સરજયન ડૉકટર ગુલામમહીઆની કે જેઓને દસેક વર્ષ થયાં પોતાની સ્ત્રી સાથે કાંઈ ઘર સબંધી તકરાર છે તેઓને બાંકીપુરથી બહેરામખાંનો કાગળ મળે છે, કે–" તમારી સ્ત્રી તમારી છોકરી અકબરીને મારે ત્યાં મુકી અરબસ્તાન ગઈ છે. અકબરી હવે ઉપર લાયક થવાથી તમારે અહીં આવી તેનાં લગન કરી દેવાં નક્કી ઠરા

વધારી બીના ઇચ્છા મુજબ હમારે તેની શાદી કરી દેવી પડશે " કાગળ વાંચી ડૉકટર પોતાની સ્ત્રી ઉપર વધારે ચીઢાય છે. કલકત્તાનો ક તર બ.જ઼ દૂલ્હા મીયાં કે જેણે શિક્ષકની નોકરી ઉપર બાંકીપુર જતાં રસ્તામાં બીમાર પડી જવાથી તેને ત્યા ઉતારો લીધા હતો તે બાંકાપુરમા પોતાને લાયકનુ કંઇ કામકાજ હોય તો ફરમાવવા કહે છે. ડાકટર ગુલામ જીઆના બહેરામખાનો કાગળ બતાવી જો પોતાનો ત્યા આવવાનો વિચાર થશે તો તેને મળશે એમ જણાવે છે. પોતાના એડ્રેસનો કાર્ડ આપી તેને તેનુ બાકાંપુરનુ એડ્રેસ લખી જણાવવાનું કહ્યું; ખાના માટે ઉઠ છે.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૪.

પટનાનો માજી વજીર અને હનગુાના બની બેઠના નવાબને સસરો બહેરામખા કે જે વછરાત છેડ્યા પછી બાંકીપુરમા રહે છે તે પોતાની બહેન કુલ્સમ સાથે ડાકટર ગુલામજીઆની ઉપર અકબરીની બાબતમાં લખેલા કાગળનો જવાબ નહિ મલવાથી તે વિષયની વાતો કરતે પ્રવેશ કરે છે. અને પારકી થાપણ અકબરી ઉમ્મરમા આવ્યાથી તેની કોઇ સારા ખાન્દાનમા શાદી કરી દેવાનો વિચાર કરે છે. ત્યારપછ પોતાના બનારસનો કારખાનાનો 'ધણી વિનાના ઢોર સૂના' જેવો હાલ હોવાથી કુલ્સમને હમીદની મુસાફરીની તયારી કરવા મોકલી પ તે બાહર જાય છે બહરામનો એકનો એક અને લાડકો બગ હમીદ જે દિવસથી અકબરી તેના ઘરમા આવી રહી છે તે દિવસથી તેને ચાહતાં શીખ્યો છે અકબરી પણ તેને ચાહતા શીખી છે તે બન્ને પ્રવેશ કરે છ ત્યા કુલ્સમ આવી હમીદને બનારસ જવાની અને અકબરીની કોઇ સાથે શાદી થવાની ખબર આપી એક દિવસની કલકત્તામાં દૂલ્હામીયા કબૂતર બાજપર વેની બનલી કુલ્સમ આ નવા જોડાંની મશ્કરી કરતી જાય છે. હમીદ બનારસ જવાની બલા કાઢવા બીમારીનો ઢોંગ કરે છે. અકબરીની બૂમ સાંભળી કુલ્સમ ગભરાઇને દાખલ થાય છે. અને નોકર બદ્દુને કોઇ ડૉકટર અથવા હકીમને બોલાવી લાવવા મોકલે છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૫.

બેગમે પોતાને પિયર મોકલી દીધેલી ખુર્શીદનાં બહેરામખાંએ એક શરીફજાદા નસીર સાથે લગ્ન કરી દીધા છે અને તે આજે એક બચ્ચાંની મા પણ થવા પામી છે નસીરની નોકરી બહૂ અગવડવાળી હોવાથી બિચારો અઠવાડિયે એક વખત ઘેર આવે છે. અને વળી એક દિવસ રહી પાછો વાસ ગાડીને છેટે નોકરી ઉપર જાય છે. આજે પણ નસીર ખુર્શીદની રજા લઇ નોકરી ઉપર જાય છે, તેના ગયા પછી નીચ નવાબને ખુર્શીદનો પતો લાગી ગયલો હોવાથી બહેરામખા સાથે પ્રવેશ કરે છે. અને પોતાના મળતીયાઓની મદદથી બહેરામખાંને બાંધી ખુર્શીદને તેનાં બચ્ચા સાથે પટનામા ઉપાડી જાય છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૬.

કમનસીબ દુલ્હામીયા બે દિવસ મોડો પહોચવાથી બાકીપુરમાં નોકરી ન મળતાં નિરાશ થાય છે. હકીમની તલાશ કરવા નીકળેલો બદલૂ પણ કોઇ હકીમ ન મળવાથી નારાજ અને નિરાશ થાય છે. તે બન્નેનો ભેટો થતા કમનસીબીથી અને ધંધા બાપ્પાથી બેનસીબ થએલો દુલ્હામીયાં બનાવટી ડૉકટર બની બદલૂ ભેગો જાય છે

અંક પેહેલો પ્રવેશ ૭.

એક તરફ ખુર્શીદ ઉપરનો જાુલમ અને બીજી તરફ પોતાના એકના એક બેટા હમીદની બીમારીથી બેબાકળો થએનો બહેરામખનાં પોતાના બેટાના માંદગીનાં બિછાના આગળ બેઠો છે. ત્યા બદલ દૂલ્હા મીયાને તેડી લાવે છે. દૂલ્હામીયા પોતાનો ડાકટરનો સોગ બરાબર ભજવે છે અને બહેરામખાં તેણે લખી આપેલી જીન્નાતી દવા મંગાવવા અંદર જાય છે. સા હમીદ પોતાનો ઢોંગ જાહેર કરે છે અને પાંચ અશરફીની લાલચ આપી એના જીવનેણુ ઇલાજો ન કરવા વિનવે છે. દૂલ્હામીયા પણ તેની આગળ પોતાની ખરી હાલત કહી દેય છે. "ચોરને ઘેર ચોર પરોણો." એટલામા બહેરામખાંને આવતો જોઇ હમીદ પાછો બનાવટી બીમાર બની જાય છે. અને હમણાં નૂબીના બનાવટી ડૉકટર વળી મેસ્મેરાઇઝર બની જાય છે. ઘેટાળાપર ઘેટાળો દૂલ્હામીયાંની દશ

વરસ પહેલાંની માફક કુલ્સુમ ભત્રીજાની ખબર લેવા આવે છે અને દૂલ્હામીયાંને જોઇ ચોંકે છે. દૂલ્હામીયાં પણ ગભરાઇ જાય છે પણ વખત સાચવી લઇ પોતાના મેસમેરિઝમનો પ્રતાપ ત્યાં પણ બતાવે છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૮.

સલીમનું ઘર નિર્દોષ જોડાંની નિર્દોષ મહોબતનું ચિત્ર. સલીમને એક દાસી આવી તેના સસરા શરીફ આવ્યાની ખબર આપે છે. સલીમ તથા મામૂના જાય છે તેટલામાં મામૂનાની માશીઆઇ બહેન ચમેલી કે જે નાહર સાથે રહેલા અઝીઝને જોઇ મોહિત થઇ છે તે પ્રેમનાં ગીતાં કાઢતી પ્રવેશ કરે છે. એટલામા મામૂનાને આવતી જોઇ ચુપ થઇ જાય છે. અને નાહરે નવ્વાબનો ખજાનો લટ્યાની ખબર તથા તેણે એક ગરીબ બુઢીયાંને કરેલી પૈસાની મદદની વાત કહી સંભળાવે છે પણ પોતાના ચિત્તચોર અઝીઝને તો પોતાનાજ ચિત્તમાં છુપાવી તેની વાત ખાઇ જાય છે. અને શરીફ તથા સલીમને આવતા જોઇ ચાલી જાય છે. મામૂના છૂપાઇ જઇ તેઓની વાત સાંભળે છે. શરીફ, સલીમને નાહરનાં રેહઠાણની શોધ કરવા જવાનો સરકારી હુકમ કહી સંભળાવી જાય છે. મામૂના કે જે નવ્વાબની બદદિયાનતી ખુશીદથી જાણી ચુકી છે. તે જાહેર થઇ સલીમને એકલો ન જવા દેવા માટે હઠ લઇ તેઓનુ કપટ સમજાવે છે પણ ભોળો અને વફાદાર સલીમ તેની વાત ન માનતા જાય છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૯.

હમણાં બે ત્રણ દિવસ થયા તેહખાના (ભોંયરા)માં દીવો બળે છે તેથી અજાયબીમાં ગરક થએલી બે દાસીઓ ગુપચુપ વાત કરતી ઝરોખામાંથી તેહખાનાનાં જાળીઆં વાટે શું છે તે જૂવે છે. એટલામાં મામૂના ત્યાં આવી ચઢે છે અને તે ત્રણે જણી તેહખાનામાં શું છે તે જોવા તેહખાનામાં જાય છે.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૧૦.

ખુર્શીદને તેના ધણીને ત્યાંથી લાવી મહેલ નીચેના તેહખાનામાં કેદ કરી છે. પેટને માટે નવ્વાબના ફરમાનપર હાજી હા કરતી પણ ખુર્શીદનાં દુઃખથી દુઃખી થતી ભલી દાસી ડાલી ખુર્શીદને જરા આંખ મેળવવા સમજાવે છે. મામૂના તથા બે દાસીઓ છૂપાઇને તેઓની વાત સાંભળે છે. એટલામાં નવ્વાબ આવી પહોંચે છે. અને ખુર્શીદને પોતાની પાપી ઇચ્છા સ્વીકારવા સમજાવે છે. ખુર્શીદ એ કરતાં લાખગણું દુઃખ પાડવા છતાં પણ તેની માગણી સ્વીકારવાની નથી એમ સાફ જણાવે છે દુષ્ટ નવ્વાબ ચીઢાઇ, શરીફ, આરિશ તથા કૈયૂમને બોલાવે છે અને ખુર્શીદના બચ્ચાંના ખુનથી કટોરો ભરાવે છે. છુપાઇને જોતી મામૂના તથા દાસીઓ ગભરાઇને ચીસ પાડે છે. ખુર્શીદ બેભાન થઇ જાય છે. આરિશ અને કૈયુમ બન્ને દાસીઓને ઠાર કરી નાખે છે પણ મામૂના પોતાના બાપ શરીફના હાથમાંથી બચી જવા પામે છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૧.

સલીમનો ઘાટ ઘડવા માટે રચી રાખેલા ત્રાગડા પ્રમાણે કૈયુમ નવ્વાબજાદાને ક્યાંક છૂપાવા લઇ જતો હતો તેને નાહરનાં માણસો આગળથી કરી રાખેલા વેત પ્રમાણે પકડી નાહર પાસે હાજર કરે છે. કૈયુમ નાહરને તેના ખરા સ્વરૂપમાં ઓળખે છે. અકબરના સમજાવવાથી નાહર તેને જીવતો કેદ કરે છે. આપણે પહેલા અંકમા જોઇ ગયા તેમ ચમેલીનેજ અજીજના પ્રેમનું ઘેલુ લાગ્યું છે તેમ નથી. અજીજ પણ લુંટ પાડતાં ચમેલીના સ્વરૂપમા લૂંટાઇ ગયો છે—તે પ્રેમનાં ઘેલાં કાઢે છે તેટલામાં સ્ત્રી અને બચ્ચાંના ગુમ થવાથી દીવાના બનેલા નસીરને લઇ આવવા મોકલેલા માણુસો દાખલ થાય છે. નાહર તેને ખુર્શીદ જોડે મેળવવાનું કહી તેને તથા અજીજને સાથે લઇ પટના તરફ જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૨.

કરી રાખેલા વેત પ્રમાણે કૈયૂમને નવ્વાબજાદાને છુપાવવા મોકલી એક ભીખારીનાં બચ્ચાંનું ખૂન કરી નવ્વાબજાદાનાં કપડાં પહેરાવી શરીફ, તથા આરિશ લાશ સાથે છપી રીતે સલીમના બાગમાં પ્રવેશ કરે છે. યુક્તિથી નવ્વાબજાદાનું ખુન કરવાનું તોહમત મૂકી સ

સલીમને કેદ કરે છે; ઢોંગી નવાબના ઢોંગ. સલીમને પકડી ગયા પછી નવાબ શરીફને તેની બેટી મામૂના કે જે તહેખાનાની ખાનગી વાતથી જાણીતી છે તેને ઠાર કરવા અથવા શીશામાં ઉતારવાનું કશી આશિશ સાથે જાય છે શરીફ મામૂનાને નવાબની બેગમ થવા સમજાવે છે પરંતુ મામૂના તેને ધિક્કારી કાઢે છે તેથી ઠાર કરવા જાય છે તેટલામાં સલીમ ઉપરના ત્રાગડાની ખબર પડી જવાથી તેને બચાવવા આવેલો નાહર આવી પહોંચે છે અને શરીફને ઠાર કરી બેભાન થએલી મામૂના તથા ચમેલીને ઉપાડી જાય છે.

અંક બીજો પ્રવેશ ૩.

કાદરથી ઠગાઇ ફહામીયાને ડાક્ટર ગુલામ છબાની સમજતો બહેર મખાન અકબરીને તેના બાપ જોડે મળવા આપવાનું વચન આપે છે અકબરી હણે વા બાપના દીદાર જોવાના ઉમંગમાં ફુલાતી જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૪

બહેરામખાની વિધવા બહેન કુલસમ તથા ફહામીયાંની જનાં પ્રેમના વાતચીત અને બન્નેના શાદી માટે કાવકાર બહેરામખાનુ આવી પહોંચવું મેસમેરિઝમ તેઓને બચાવી લેય છે

અંક બીજો પ્રવેશ ૫.

દુખથી ઘેલા થઇ ગએલા ખુર્શીદ અને નસીરનો મિલાપ. નાહર અજીજ તથા નસીર છુપે રસ્તે ખુર્શીદના તહેખાનાંમા દાખલ થાય છે. અને ખુર્શીદને છોડવી જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૬

ચમનો અકબર આગળ પશ્ચાતાપ.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૭.

ડાક્ટર ગુલામ છબાની બનેલા મીયાં ફહાની આયતા બાપ બનવાની તસ્વીર હમીદનું સામનું પડવું અને પહેમાનું, અકબરી અને હમીદના લગ્ન. તેગાતામા તેજ કુલસમનું ગ્વાનનું ફહામીયાનું લગ્ન

રાવું અને અકબરી તથા હમીદનું ચાલ્યા જવું. ત્યાર પછી કુલ્સૂમ પણ દલ્હામીયાંને ધિક્કાર આપી ચાલી જાય છે. હાથમાંથી છટકી જતી માલદાર બાયડીને હવે કેમ સમજાવી ફાદામાં લાવવી તેનો વિચાર કરતો દલ્હામીયાં પણ જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૮.

રાત વખતે નાહર તથા અકબર કેદખાનામાં દાખલ થઈ સલીમને છોડાવી દીવાલ ફાડી નદી માર્ગે ભાગી જાય છે. સલીમ અને નાહરની ઓળખાણ વરસો પછી ભાઈઓનો મિલાપ.

અંક ત્રીજો પ્રવેશ ૧.

નાહરનું રહેવાણ ભાઈઓના મેળાપનો આનંદ. અવધના સુલ્તાન પાસે પટનાના નવાબ વિરૂદ્ધ કરેલી ફર્યાદની અરજીનો જવાબ મળે છે. અને તે બાબતમાં વિચાર કરવા અકબર, નાહર, સલીમ ઇત્યાદિ જાય છે. અકબર અને નગીનનો પહેલો મેલાપ નિર્દોષ પ્રેમનું નિર્દોષ ચિત્ર.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૨.

હમીદ અને દલ્હામીયા વાતો કરતા દાખલ થાય છે. એટલામાં બદલૂ આવી કોઈ અજાણ્યા માણસના ઘોડો ચમકવાથી પડી જવાની ખબર આપે છે. હમીદ તેને ઉપાડી લાવી પાસેના ઓરડામાં રાખવા કહે છે. દલ્હામીયાની ડાકટરીની પરીક્ષા. મેસમેરાઇજરની મુંઝવણ અને બાકીપુર છોડવાનો વિચાર.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૩.

પટનામાં છાવણી નાખી પડેલા અવધના સુલ્તાનની પટનાના નવાબના સંબંધમાં તેના વજીર સાથેની કેટલીક વાતો.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૪.

ઘુંચળું તો ઘુંચાતુંજ ચાલ્યું. અજાણ્યો માણસ ડૉકટર ગુલામ જીલાની નીકળ્યો. દુલ્હામીયાં અને ડૉકટરની ઓળખાણ. ડૉકટર પોતાને પોતાની બેટી અકબરી જોડે મેળવવા કહે છે. દુલ્હામીયાં અરબન પણ અરબસ્તાનથી આવી ગઇ છે, તેમ જણાવે છે. ડૉકટર માત્ર પોતાની બેટી અકબરીનેજ મળવાનુ જણાવે છે. દુલ્હામીયાં તેને પાસેના ઓરડામાં બેસવા કહે છે. ડૉકટર જાય છે. બહેરામ આવી હોય છોડી પોતાની સ્ત્રી સાથે મળવા બનાવટી ડૉકટર (કબૂતર બાજ દુલ્હામીયાં) ને સમજાવે છે. કગાબાજ દુલ્હામીયા જે ઓરડામાં ડૉકટર બેઠેલા છે તે ઓરડામાં પોતે બેસે છે એમ જણાવી તેને ત્યાં મોકલવા કહે છે અને બહેરામખાં જતા સંતાઇ જાય છે. હવે થાંત થઇ ગયેલી ડૉકટર ગુલામ જીલાનીની સ્ત્રી અરબન જે ઓરડામાં પોતાનો ધણી બેઠા છે તે ઓરડામાં જાય છે. દુલ્હામીયાં માથેથી સાંકળ ચઢાવી દેય છે. અંતે દશ વર્ષનું વિફરેલું જોડુ જોડાય છે. એટલામાં બહેરામખાં, કુલ્સૂમ તથા અકબરી સાથે પ્રવેશ કરે છે અને દુલ્હામીયાંને બાહેર એકલો ઉભેલો જોઇ અજબ થાય છે. રમુજી ઘુંચળાની ઘુચ રમુજમાંજ ઉખરે છે. કુલ્સૂમનો વેહેમ દૂર થાય છે. દુલ્હામીયા અને કુલ્સૂમના નિકાહ સાથે પવેશ પૂરો થાય છે.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૫.

પટનાના નવ્વાબનો ઇન્સાફ 'સચ્ચેકા બોલબાલા ઔર ઝૂટેકા મૂંહ કાલા' નવ્વાબને સજા સુલ્તાન નાહરને તેના બાપની ગાદી ઉપર બેસવા કહે છે. નાહર પોતાને બદલે પોતાના નાનાભાઇ સલીમને તખ્તનશીન કરવા વિનતિ કરે છે. સુલ્તાન, ગામમાં સલીમની તાજપોશીને ડંકો વગડાવવાનો હુકમ કરી દરબાર બરખાસ્ત કરે છે.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૬.

સલીમની તાજપોશીની ક્રિયા—આનંદમાં આનંદ. ચક્રજુ અને પારસીની શાદી.

શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ.

બનામે ખુદા.

૧.

બારી એચું એઈમસાલ જુલ્જલાલ લાજવાલ
નજર પડા હરજા તુહી તુહી સબમેં મોલા=બારી
તૂ આલમકા સરજન હાર તૂ હય કિર્દિગાર સત્તાર
પયદા કરનહાર ગફ્ફાર માલિક પરવર સબકા
સબ કુછ તુઝ કો ઈખ્તિયાર હય, મૌત જીસ્ત
જીનો બશાર અરજો ફ્લક મલક તલકકા અફસર તૂ=
દારે સુબ્હો શામ તુહી આગાજ તુહી અંજામ તુહી
રેહમાન રેહમાન દાયમ કાયમ રેહમાન
તૂહી બાકાની હય તૂહી માબૂદ હય
આખોંસે પિનહા પર હરજા મોજૂદ હય
તેરે કુરબાન તેરે કુરબાન તેરે કુરબાન,
તૂ કરીમ તૂ રહીમ કાદિર કદીમ બાકી=બારી

૨.

મેરે વારકો રોકોરે- ઝોકો હરતરહ ઝોકો
સિરોહી યે હિલાલી- સિરોહી યે હિલાલી
હાં- મુમ્કિન નહીં પડે ખાલી
ઈન હરબોંકી જરબોસે યા બહેં લહૂકી નદિયા
નદિયાં હાં બહિયાં છુરિયાં ડૂબેંગી ખૂનીં મૌજમેં
ઓ બિનૌટી પટ્ટે કટતા હય યે તેરા પેતરા ભૂલ જાના તન્ના

૩.

હમને છેડા કિસ નાગનકો
છુવતહી મારે ફુંકાર—હમને

ખાતનકી સબ .કુસુંગરી ખાતિબ કરતી હય જરીજરી
શીશેમેં ઉતરતી નહીં પરી, સબ મંતર હય બેકાર=

૪.

હમ વારિયાં ખાહી ન ખાહી રહે અશ્કબારિયાં
ફૂલનમાલ ગલેમેં ડાલતી કાહે ના ડાલતી કાહે ના
કંગી ચોટીસે બેજારિયા, નાગન અભાગનકી ખારિયા
પ્યારી અખિયનમે સિયહી ન સુર્મા
બનકે બયરાગન બિસારિયા
કારી કટારિયાં, અબ્રૂકી આરિયાં
ખોટી કરો ન ઈન્કી ધારિયા

૫.

બિટિયા ધરો મન ધીર–દુખી ન હો મોરી પ્યારી=બિટિયા
કાહે ઘબરાવે ક્યું ઘુલી જાવે–
દિન દિન હો દિલગીર દુ.ખી ન હો=બિટિયા
દર્દો અલમકી તેરે ઈસ ગમકી
કરતી હું તદબીર દુ.ખી ન હો=બિટિયા

૬.

જાને દે જાને દે હય યે કયા
બેકાર હય સારી તેઆરી યે ધૂમ, કયસા પાપી હય જમાના
તૂને જાના કયા પાની પાની હો રાની
યે કયસી નાદાની ઠાની હય તૂને–
બદ ગુમાન હાય શૌહર પર હય કયસી નારી,
બાતેં .કુજૂલહી બનાના, જીમેં કયા હય જો તૂ પીછે
પડી હય યું મેરે, રોજકી રોજ યેહી બલા=

૭.

કયસે કર રાખેં કવાંરી કુમરિયા
અબ નહીં બાકી બારી ઉમરિયા

તાને પે તાના મુખ પર મારૈં
અપને પરાયે સારી નગરિયા=કયસે
બ્યાહ રચાયેં કાહૂસે યાકો
તો ન રહેગી નીચી નજરિયા=કયસે

૮.

કહું કાસે શરમકી હય બાત
મુશ્કિલસે કટતી હય રાત–નિગોડ઼ી
મોરી સૂની હય બગિયા માલીસે ખાલી
ફૂલે હયેં ફલ ફૂલ પાત–દઈરે મોરે
ગયા પહેલા જમાના–અબ તો નિમાના
ગદરા ગયા ગોરા ગાત–મુઈ ચોલી ન અંગમે સમાત=

૯.

નાર જાકી પતિવરતા વોહી શાદ જગમેં
શાદ જગમેં વોહી આબાદ જગમેં=નાર.
નારી પતિવરતા જાકી વાકો સ્વર્ગ હય જીતેજી
બાપે હોગી ના ફરિયાદ જગમેં=નાર.
પાઈ જો કરકસા નારી જીતેજી નરક હય ભારી
સમ્પત હો સારી બરબાદ જગમેં=નાર.

૧૦.

હાય અલ્લાહ અબ કયા કરૂં તબીબ અબ તલક ન મિલા
હાય અલ્લાહ અબ કયા કરૂં નસીબ અબ તલક ન ખુલા
કહાં મરગયે તમામ, ન બના યહાંભી કામ
હાય રે તબીબ, હાય રે નસીબ, હાય રે તબીબ
વો મર્દક વો મદક વો મર્દક ઘર બુલાકે સર ફિરાયેં
ચલેં બાબા કદમ કદમ અદમ વદમસે ઢૂંડ લાયેં=
અબ તો દોર્ મુલ્ક સિવા જાઈયે ફિલફૂર કહાં
કીજે પરદેસમેં જાકર ગિલયે જોર કહાં=

વો ગુનાહગાર મયે હોંગે ભલા ઔર કહાં
ઢૂંઢિયે રયન બસેરે કે લિયે ઠૌર કહાં—વો મર્દક.

૧૧.

પ્યારી પ્યારી હાંરે મોરે સાજના તેહારી છટા કયા પ્યારી પ્યારી લાગે,
અરસત પરસતહું મન હરસે, ફિરભી દરશન કો મન તરસે
છયા લલચાયે મોરે સાજના તેહારી છટા કયા પ્યારી
ઉન્કે અંદાજપે કુરબાન ખુશ અંદાજ હયં વ્હો
ઉન્કે કદમોંપે ફિદા હમદમોદમસાજ હયં વ્હો
માલે જર હુસ્નો જવાનીપે મુઝે નાજ નહી
ઉન્કે દામનસે લગીહું સબબે નાજ હયં વ્હો=અરસત

૧૨.

સાંવલ બાંકેરે નજર મોરી આ ગય,
ના કછુ કહ ગયે ના કછુ સુન ગયે
મોહે બારી ઉમરિયામેં રોગ લગા ગય
કયા ખબરથી કે કોઈ તીરે અદા હોતા હય
દેખ લેનાભી હસીનોંકા બલા હોતા હય
મીઠા મીઠાસા યહા દર્દ જરા હોતા હય
જબ મયે તનહાઈમેં હોતીહૂં સિવા હોતા હય
કિસસે પૂછૂં કે મેરે દિલમેં યહ કયા હોતા હય

૧૩.

દખી સુરત તિહારી સિપાહિયા
સુધ ન રહી મોહે તનકીરે=
નયન મિલાવત ચયન બિસર ગયો
જાદૂભરી થી નજર તોરી
બિહારકી આગ લગાઈ=સિપઈયા

જમીંપે કિસ તરહ અબ આસમાં રહે કોઈ
ગમે ખુમોશકો ક્યું કર ભલા સહે કોઈ
હવાસ બાખ્તા મૂંહપર હવાઈઆં બે ચયન
મેરા યે હાલ જો દેખે તો ક્યા કહે કોઈ

૧૪.

નાહીં જાઓ પિયરવા બિનતી કરતહું તેહારી
મોરે સૈયાં તોરે પૈયાં પરતહું જાઓ ન તનહા બનમેં
દૂર વતનસે કરત જતનસે પાપ બસો કછુ મનમેં ઈનકે—નાહીં
કલપાના—તલપાના—ઈસ ચાલસે ઇસ જાલસે
દિલ હાલ હય હમકો

દમબાજ હયં યે ગમ્માજ હૈ યે કુસૂં સાજ હય યે બેઈમાન
અય જાન કરો ધ્યાન મયઁ તુમપરસે કુરબાંન

૧૫.

આલી, સુરંગ હજારા પલના, પ્યારા પલના ઝુલાવે લલના
જો અઁખી ઝપકાઈયાં બધાઈયા=
પડી રંગી રેશમકી ડોરિયા, આરી આરી સબા દેવે લોરિયાં
અનોખા પિંગુડા હિલાઈયાં
ધીમી ચાલસે મીઠી મીઠી નીંદીકી બહાર દે
ઝપકે હયઁ અબકે અભી નયનરી પઈયાં પડૂં
લગજાયેં મોરે લાલકે લોચના
બચવા ચોંક ના યે સોચના પઈયા પડૂં લગજાયં=

૧૬.

છુરી કટારીખદંગો પયકાં યે તેગ જોહરદાર,
સિનાનો તીરો કમાનો તરકશ યહી હયં સચ્ચે યાર.
સિપર હય પુશ્તેપનાહ-હરદમ તબર બિરાદર વાર,
મદદગાર સરબસર નિગેહબાં કમરબંધે હથિયાર=

મજે મજેસે લહૂ પીયેંગા ખૂની ખૂંખારેકે,
ગલે કટેંગે બડે બડે પાજી નાહન્જારેકે.
મજે મજેસે લહૂ પીગા ખૂની ખૂંખારેકે,
અબ દિન આયા કાટ છાંટકા--

૧૭.

નયનનમેં ફિરત જોબનકા રંગ
ચીનીકી પુતલી તોરે ઢંગ =
ખટક કરન હાય કાહે અટક રહે
નયન નયનકે સંગ =

૧૮.

દેખુંગી પ્યારે અબ્બાકા મુખડા
પ્યારા પ્યારા, પ્યારા પ્યારા, પ્યારારી=
ભૂલે હુવેથે હમેં અબતક દિલસે
દિલસે જાયગા સારા સારા, સારારી—
એક મુદ્દતકા દુઃખડા=
રખ્ખેગા ઉલ્ફત બહમ અબ સબ કુન્બા
કુન્બા ફિરતાથા મારા મારા, મારારી—
દિલ ઉખડાહી ઉખડા=

૧૯.

આહાહા ન બુરા ન ખુરા ઝાસા ગતબબકા ઢબકા
પાસા યે સીધા તકદીરસે પડા
આહાહા ઉલટા સુલટા ચકમાથા દુબલા પતલા પડા
પર ખાસા તકદીરસે લડા
આખેં લડાઉં દિલદારસે પૈસે ઉડાઉં બીમારસે
પાંચો હ ઘીમેં શાને ખુદા હય પાનીપે આઈ બાલાઈ હય

૨૦.

બાંધા હો સેહરા કભી જાની તો હમ મૂંહ ન દિખાય
હાથો હો મેંહદી રચી જાની તો હમ હાથ કટાયેં
ગુજરે ના દસેક સાલ, હય અભી વોહી ખિયાલ
હા—યાદે સનમ કમ હો જીસે કયા મજાલ=
પ્યારી તેરા રૂખે પુરનૂર કભી ન આખોસે હુવા દૂર
બાર બાર ઈસ ઉલ્ફતકી, તહે દિલસે હું મશકૂર=

૨૧.

હોગી નગર બદનામી બ ંગર હટ મત કરના
થારી થકોરીસે હઁસનાં હઁસાના
ઇસમેં હય એક ખટકા ન મોરી દુરગત કરના =
મુઝસે ન હોગી અયસી ઢિટાઇ
વોભી ખુલ્લમ ખુલ્લા કિસીસે ઉલ્ફ઼ત કરના =

૨૨.

કટી જીન્દગાની ગઇ નૌજવાની ગલે જ ંજાલ ન ડાલ
અભી હય અય જાની વડી આનાકાની કરો મ ંજૂર વિસાલ=
વાઅદે વઇદ કહાકે કૌલ દીજે શાદીકા શાદી કરેં
વારી મયં દૂલહામીયાકે હો શાદ શાદ શાદ
કૌલે ઇજાબો કુબૂલ મિલા જીગરમેં હો રહી હય સનનનનન
હુ રહા તેરે દિલકા ગિલા. ગલે મિલો ખુશી ખુશી =

૨૩

મલી પ્યારી બેટી તુ મુઝે નૂરે નિગાહ તુઝે કરલું મય જી ભર કે પ્યાર
દુલારી મેરી કરલું મયં જી ભરકે પ્યાર—
યે થા અરમાન દેખુ અપને અબ્બા જાનકી સૂરત
ખડ઼ી હય સામને આંખોકે કયા અર્માનકી મૂરત
મયભી નૌશાહ બનુંગા, અચ્છે ઘોડે ચઢુંગા
તુઝકો બનાઉંગા શાહબાલા, બેટા તુઝકો.
(હય હય અબ્બા કયા આપ અમ્માકે હોતે શાદી કરેંગે!)
(ઘોટાલા નંબર ફોર)
ગૂકા બયાનમેં, બેટા થા ધ્યાનમેં.
તબ તો હય ઠીક અબ્બા==મિલી પ્યારી

૨૪.

સુન અય દુખ્તે અંગૂર દિખા દે નૂર હયા કર દૂર
નશેમે ચૂર રહેં મખ્મૂર

ખાકી કલાલી ભરભરકે પ્યાલી શીશા કર ખાલી
રહે આખોંમેં લાલી ગુમે બેખતહાલી કા ફૂર=
કાફકા ઘૂંગટ હટાદે આતશી રૂખસારસે
દમ મેરા રૂકતા હય ઈસ બિલ્લૂરકી દીવારસે
જી નહી ભરતા હય અયસી લુજજતે દીદારસે
આકે બેપરદા લિપટ જા સીનગે મયખારસે=

૨૫.

પાપી પપીહા જારે જારે નાકારે કારે કારે =
પીપીકી બોલી ના બોલ બોલી ગોલીસી લાગે
લાગે મયન બયનસે જાજી =
જાનત માનત નાહીં દુઃખ કાહૂકા
કૂકીને હૂકીને બાલે સંભાલે હયઁ છાતીમેં છેદ કિયે
પિયા બિના જીયા ડરે તેરી ધુન ધીર હરે તન અગન લગે
કાહે સતાવે દુઃખિયારી હું બેચારી આહોજારીકી હય બારી
હાય સૈયાંકો આને દે તાને પે તાને દેરેજાજી =

૨૬.

કાનન સુની જાત
સૈયાંને ભુલાઈ દૌરી દૌરીરે=
સુધ બુધ આઈ ભાઈ કહાંસે
માન બાત મોરે જિયાકી=
અત સુખદાઈ બાઈ જહાંમે
આન બાન મોહે પિયાકી=

૨૭.

ચલા જારે બેદર્દી સિપહિયા હરજૈયા. વાહિયા
તોરે સંગ નાહી બોલતી—
ગરજૈયા દુખદઈયા—હરજઈયા—વાહિયા=તોરે સંગ
માનો માનો માનોજી માનો,
વાઅદા હમારા ઝુટા ન જાનો
આંખોસે આતા મોકા જો પાતા પ્યારીકો મયઁ અપની
ગરવા લગાતા=

૨૮.

બારે બાલમવા પ્યારે સાજનવા

તોરા દામનવા ચાહે જમાના—છુડાના મયં માનું નાહી
કોઈ તોહે બોલે મતવારી નાકારી તો પ્યારી
મયં માનું નાહીં, લાખ મનાયે કોઈ, મોકો રિઝાકે,
દેખું ન કાહુકો મયં આંખ ઉઠાકે—
કામનિયારે મેરા દમ યૂં ના ભરો
સાજનવારે શર્મિન્દા યૂં ના કરો—
મામૂના મુઝસે મિલનેકો બરજે તો ફિર કયા કરોં
=મયં માનું નાહી

૨૯.

ય ન બતીયાં મોસે હાં બનાના
નિઠોરવા ઢીઠ લેગરવા નિપટ નીડરવા
પકડ ડગરવાઆ જાઆઆઆજા = ન બતીયાં
જારે અરે છલીયા ન પડ મોરે ગરવા
માન લે મોરી રાહ લે તોરી
દેખ બનના આઆ નિડરવા=

૩૦.

હિલકર મિલકર સબ એક દિલકર હાં ગાવો મુબારકબાદ
હમભી રાજી તુમભી રાજી હોં સબ હરદમ દિલ શાદ
ઉલઝન સુલઝન સબ કુછ ગુજરી હય ચક્કરકી ફર્યાદ
શાદી ખાના આબાદીસે ગમ બર્બાદ

ધૂમ ધામસે પહેંગી આજ બધાઈ, બધાઈ બધાઈ બધાઈ
બારી ભેદકી ખૂબ હો ગઈ સફાઈ હારે હારે શિકવે સારે
આપસકે—

તમામ શુદ.

કીંડરગારટનનું ગંજાવર સંગ્રહસ્થાન

હીંદુતાનની સઘળી સરકારી નીશાળો અને તમ
ઈંગ્રેજી નીશાળોને કીંડરગારટનના સામાન પુરો પાડ

આ કીંડરગારટન ડીપો આખા હીંદુસ્તાનમા કીંડરગારટનના સામાનનો ગંજાવર જથ્થો તરત કોઇ પણ વખતે તમને પુરો પાડી શકશે.

કીંડરગારટનની જુદી જુદી ચીજો, બાકસો, રમતો, ગાર્ડ કારડો, નકશા, વરકીગ મોડલસો, ગીફ્ટસો, પરફ્રારેટીગ ગજની પેટીઓ, સાદડી બનાવવાની પટીઓ, દરીલને મા જો સામાન, દરોઈંગના કારડો, ઈંગ્રેજી બારાખડીના બાકસો, પારખવાની ફ્રીલમસો, દમબેલસો, લાઠીઓ, વાજીંત્રની દરીલ કરાવા માટેનો સઘળો જુદો જુદો સામાન, ઓબજેકટ લેસનો યંત્રકળના આબેહુબ મોડલો, પ્રથ્વીના ગોળાઓ વગેરે વગેરે.

જયારે પણ તમારૂ મુંબઈ આવવું થાય, ત્યારે મેહેરબાની કરી આ "એકઝીબીશન" ની ભેટ લેવાને ચુકશો નહી.

પઈસા કાંઈ પણ પડશે નહી.

ચિત્રો સાથનું કેટલગ ઈંગ્રેજીમા.

"The Teacher's Guide, Catalogue of Educational Publications, and of Special Material and Apparatus for Kindergarten Occupation."

મુફ્ત મોકલી આપવામા આવશે.

કીનડરગારટન ડીપો.

માલેકો

ડી. બી. તારાપોરવાળા સન્સની કં૦

અંગ્રેજ બજાર, કોટ, મુંબઈ.